

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot vuoden 2026 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot vuoden 2026 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä (E 46/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö
- erikoistutkija Jari Raitaniemi, Luonnonvarakeskus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Kalatalouden Keskusliitto
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- WWF Suomi
- Tornio-Muoniojokiseura ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Pääasiallinen sisältö

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 28.5.2025 neuvonsa vuoden 2026 TAC:sta Itämeren kalakannoille. ICES:n neuvot muodostavat perustan komission ehdotukselle vuoden 2026 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä. Neuvoissa ei ole otettu huomioon TAC:n asettami-

Valiokunnan lausunto MmVL 21/2025 vp

sessä huomioon otettavia silakan vaelluksia pääaltaan ja Riianlahden välillä eikä Venäjän osuutta silakka-, kilohaili- ja lohikannoista.

Valtioneuvoston kanta

Peruskanta

Suomi kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2026 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävää enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Suomi edellyttää, että TAC:ien vahvistamisessa noudatetaan neuvoston vuonna 2023 tekemää linjausta, jonka mukaan TAC:t vahvistetaan monivuotisen suunnitelman artiklan 5 mukaisesti silloin, kun kalakanta on alle Btrigger -tason.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC

Lohikantojen vahvistaminen on Suomelle prioriteetti. Suomi kannattaa ICES:n neuvon perusteella vuodeksi 2026 ratkaisua, jonka mukaan TAC asetettaisiin 30 000 lohen merisaaliin (kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen) perusteella siten, että Pohjoisella Itämerellä, Ahvenanmerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella (leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31) voidaan kalastaa lohta kohdennetusti neljän merimailin sisäpuolella kutuvaelluksen aikana (toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana). ICES:n mukaan lohenkalastus tulisi Itämeren pääaltaalla leveyspiirin 59°30'N eteläpuolella kieltää.

Lisäksi pyritään siihen, että aiempien vuosien tavoin muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuisivat siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen (ja Ruotsin) rannikkokalastusta ICES:n tieteellisen neuvon mahdollistamalla tasolla. On tärkeää, että tämä sitoumus säilyy EU-tasolla ja Suomella säilyy kansallisella tasolla mahdollisimman suuri harkintavara päättää, otetaanko siirtoja vastaan muilta jäsenvaltioilta. Näin voidaan kansallisesti ottaa ICES:n tieteellistä neuvoa ja komission ehdotusta paremmin huomioon lohikantojen tilan ja lohen nousun jokiin kaikissa tilanteissa, on lohikannan tila sitten heikentymässä tai tavoitteiden mukaisesti paranemassa. Tämän mahdollisuuden hyödyntämistä harkitaan kuten aiemminkin kansallisesti lohivilanteen ja erityisesti lohen nousua jokiin koskevan viimeisimmän tiedon perusteella.

Suomi lähtee siitä, että lohenkalastuksen säätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista kalastusta ja vapaa-ajankalastusta (ml. kalastusmatkailu) tasapuolisesti.

Suomi kannattaa lisäksi teknisten kalastussäätöjen jatkamista ml. kaupallisen lohenkalastuksen kieltämistä siimoilla neljän merimailin ulkopuolella.

Valiokunnan lausunto MmVL 21/2025 vp

Leveyspiirin 59°30'N pohjoispuolella osa-alueilla 29N, 30 ja 31 touko-elokuussa neljän merimailin sisäpuolella lohien vapaa-ajankalastusta ei tulisi rajoittaa EU säännöksiin.

Suomi edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot edelleen valvovat, että Itämerellä ei harjoiteta laiton lohienkalastusta ja että lohienkalastuksen edellä mainittua kieltoa Itämeren pääaltaalla noudatetaan.

Suomi pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohien monivuotinen suunnitelma.

Lisäksi Suomi katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Suomenlahden lohien TAC

Suomi kannattaa Suomenlahden lohien TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti (10 480 kpl) siten, että siitä vähennetään hylkeiden vahingoittamien lohien sekä vapautettujen alamittaiten (kuolleet) lohien määrä ja arvioitu raportoimaton saalis sekä Venäjän osuus (9,3 %).

Pohjanlahden silakoiden TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 55 869 – 62 684 tonnia.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakoiden TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 120 378 – 157 996 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi vähentämällä Venäjän osuus (9,5 %) ja ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus.

Riianlahden silakkakannan TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 23 962 – 35 643 tonnia.

EU:n TAC muodostuisi ottamalla huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus.

Läntisen silakkakannan TAC

Suomi kannattaa ICES:n neuvon mukaisesti nollasaalista läntiselle silakkakannalle.

Kilohailin TAC

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 176 056 – 230 518 tonnia. TAC:n tasossa tulee ottaa huomioon Venäjän osuus (10,08 %).

Valiokunnan lausunto MmVL 21/2025 vp

Itäisen turskakannan TAC

Suomi kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti. Suomi pitää tärkeänä, että sivusaalis-TAC asetetaan riittävän korkealle tasolle, jotta vältetään tilanteet, joissa sivusaalis-TAC:n pienenus rajoittaisi perusteetta muuta kalastusta.

Suomi kannattaa myös nykyistä kuturauhoitusta (touko-elokuu) ja vapaa-ajankalastuksen kieltämistä turskan pääasiallisilla esiintymisalueilla osa-alueilla 24 – 26.

Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana tutkimuskalastusta olisi aiempien vuosien mukaisesti sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida. Vaihtoehtoisesti tulee sallia turskaan kohdentuva pienimuotoinen kalastus alle 12 metrin pituisilla muuta kuin trooleja käyttävillä kalastusaluksilla läntisen silakan vuotta 2024 koskevan ratkaisun mukaisesti.

Lisäksi Suomen kannalta on tärkeää, että jäsenvaltiot sitoutuvat edelleen turskaa koskeviin kiintiövaihtoihin niin, että turska ei muodostu pullonkaulalajiksi muiden lajien kalastuksessa niille jäsenvaltioille, joiden turskakiintiöt ovat pienet.

Läntisen turskakannan TAC

Suomi kannattaa sitä, että turskalle asetetaan vain sivusaalis-TAC aiempien vuosien mukaisesti.

Punakampela

Suomi kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti siten, että TAC on enintään 10 971 tonnia osa-alueilla 22 – 32.

Meritaimen

Suomi kannattaa sitä, että meritaimenen kaupallisen kalastuksen kieltoa jatketaan myös vuonna 2026 neljää meripeninkulmaa kauempana perusviivoista mitattuna.

Yhteisymmärryksen saavuttamiseen tarvittava neuvotteluvara

Suomi on neuvotteluprosessin aikana valmis hyväksymään ja valmistelemaan oma-aloitteisesti sellaisia ratkaisuja (esim. kalastuksen ajallisia ja alueellisia rajoituksia), jotka ovat ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisia sekä ovat tarpeen poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi ja Suomen tavoitteiden edistämiseksi neuvostossa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) 28.5.2025 antama tieteellinen neuvo Itämeren suurimmista sallituista saaliista (TAC) muodostaa perustan alkusyksystä annettavalle komission ehdotukselle vuoden 2026 kalastuskiintiöistä. Komission odotetaan antavan ehdotuksensa elo-

Valiokunnan lausunto MmVL 21/2025 vp

syyskuun vaihteessa, ja maatalous- ja kalastusneuvoston on määrä päättää Itämeren vuoden 2026 kalastuskiintiöistä lokakuun 2025 kokouksessaan. Suomen lähtökohtana on kalastuskiintiöistä päätettäessä jo vuosia ollut ICES:n uusin tieteellinen neuvo, ja valiokunta korostaa edelleen oikea-aikaisen ja riittävän luotettavan tieteellisen tiedon merkitystä kalakantojen sääntelyä koskevan päätöksenteon pohjana. Valiokunta pitää myös tärkeänä valtioneuvoston kannassa esitettyä linjausta, jonka mukaan Suomen tulee pyrkiä neuvotteluissa edistämään ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kalastuksen ja varovaisuusperiaatteen mukaisten ratkaisujen saavuttamista.

Valtioneuvoston selvityksessä todetaan, että ICES:n neuvon mukainen Suomen Itämeren pääaltaan ja Suomenlahden silakkakiintiön sekä kilohailikiintiön suureneminen parantaisivat kalastuselinkeinon ja silakan jalostusteollisuuden toimintaedellytyksiä. Suurimmat pääaltaan silakkakannan tiheydet on viime vuosina tavattu Suomen lähivesillä. Toisaalta Pohjanlahden silakalle vaihteluvälin alarajan mukainen kalastuskiintiö, 55 869 tonnia, tarkoittaisi 16 prosentin leikkausta tämän vuoden kiintiötasoon lähelle vuoden 2024 kiintiötä. Tämä Pohjanlahden silakkakiintiön pieneneminen heikentäisi vastaavasti edellä mainittuja kalastuselinkeinon toimintaedellytyksiä. Pohjanlahden silakkakanta on taloudellisesti Suomen kalatalouden tärkein kalakanta. Valiokunta pitää kuitenkin myönteisenä, että Pohjanlahdella isojen silakoiden osuus kannassa kasvoi vuonna 2024 ja näyttäisi kasvavan edelleen. Ravintotilanteen parannuttua silakat ovat elpyneet nälkiintymisestä, ja niiden kunto on hyvä kaikissa kokoluokissa.

Lohikantojen osalta ICES suosittaa, että kutuvaelluksella olevaa lohta voitaisiin kalastaa Saaristomerellä, Ahvenanmerellä ja Pohjanlahdella (osa-alueet 29N-31) rannikkokalastuksessa ajanjaksolla 1.5.—31.8.2026 enintään 30 000 lohta. Tämä merkitsee 25 prosentin vähennystä ICES:n vuodelle 2025 suosittelemaan tasoon. Itämeren pääaltaaseen laskevien jokien heikkojen lohikantojen suojelemiseksi ICES suosittaa jatkamaan kaiken muun loheen kohdistuvan merikalastuksen sulkua. ICES:n suosituksen mukaiseen enintään 30 000 loheen sisältyisi kaikki kaupallisen kalastuksen ja vapaa-ajankalastuksen aiheuttama kokonaispoistuma kannasta sekä hylkeen pilaauma ja muu poisheitetty saalis. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää valtioneuvoston kannassa esitetyllä tavalla lohikantojen vahvistamista Suomen prioriteettina ja kannattaa lohenkalastuksen rajoittamista ICES:n neuvon mukaisesti. Valiokunta korostaa lisäksi, että lohikantojen tilaa ja nousua kutujokiin tulee seurata aktiivisesti ja syytä kantojen tilassa tapahtuviin muutoksiin pyrkiä selvittämään.

Valtioneuvoston kannan mukaan pyritään lisäksi siihen, että aiempien vuosien tavoin muut Itämeren jäsenvaltiot sitoutuisivat siirtämään hyödyttömiksi jäävät lohikiintiönsä tarvittavilta osin ylläpitämään Suomen ja Ruotsin rannikkokalastusta ICES:n tieteellisen neuvon mahdollistamalla tasolla. Näin voidaan kansallisesti ottaa joustavasti huomioon lohikantojen tila ja lohen nousu jokiin kaikissa tilanteissa. Valiokunta pitää mahdollisuutta kiintiövaihtoihin erittäin tärkeänä. Valiokunta kiinnittää Itämeren lohikantojen osalta kuitenkin huomiota siihen, että vuoden 2025 kalastuskauden osalta valtioneuvosto antoi asetukset kaupallisen lohenkalastuksen rajoituksista pohjoisella Itämerellä, Saaristomerellä ja Pohjanlahdella sekä Tornionjoen edustan merialueella vasta 22.5.2025. Merkittävät rajoitukset lohenkalastukseen näin myöhäisessä vaiheessa, kesken kalastuskauden vaikeuttavat kaupallisen kalastuksen suunnittelua. Valiokunta katsoo, että kaupallisen kalastuksen toimintaympäristön ennakoitavuutta ja vakautta tulee jatkossa parantaa.

Valiokunnan lausunto MmVL 21/2025 vp

Suomenlahden villit lohikannat (Viron lohijoet Keila, Vasalemma ja Kunda) ovat poikastuotannon perusteella osoittaneet merkittävää elpymistä. Keila ja Kunda ovat poikastuotannon perusteella saavuttaneet kestävästä enimmäistuottoa (MSY) vastaavan tilan ja Vasalemmassa padon purkamisen jälkeen saavutettavien uusien kutualueiden myötä myös sen poikastuotantoarviota on nostettu. Valiokunta pitää näitä Viron lohijoista saatuja tietoja erittäin ilahduttavina, ja katsoo, että myös Suomessa tavoitteena tulee olla vaelluskalojen luontaisen lisääntymiskierron palauttaminen kalatiestrategian mukaisissa kärkikohteissa. Vuonna 2012 hyväksytyn kalatiestrategian päivitys on kirjattu hallitusohjelmaan yhtenä vaelluskalakantojen elvyttämiseen tähtäävänä toimenpiteenä, ja päivitystyö on parhaillaan käynnissä. Hallitusohjelmassa on erikseen sitouduttu edistämään Palokin koskien ennallistamista yhteistyössä alueen omistajien kanssa. Kalojen noususta Itämeren kutujokiin tulee myös huolehtia kalateitä rakentamalla sekä poistamalla sähköntuotannon kannalta vähämerkityksellisiä pienpatoja.

Kuten valtioneuvoston selvityksessä kuvataan, otetaan hylkeiden pilaama saalis huomioon ICES:n lohikantoja koskevaa neuvoa laadittaessa. Valiokunta korostaa, että hylkeet ja merimetsoit vaikuttavat kalakantoihin laajasti, eikä vaikutuksia tule arvioida pelkästään ammattikalastajille aiheutuvien saalisvahinkojen perusteella. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan merimetsoit voivat vaikuttaa kalakantoihin ja kalalajien välisiin suhteisiin välillisesti esimerkiksi siten, että kolmipiikkikannat vahvistuvat ja hauki- ja ahvenkannat samalla taantuvat. Alueilla, joissa kalakanta on heikko ja merimetsojen määrä on suuri, ja joissa harjoitetaan ammattikalastusta, merimetsojen vaikutus saattaa olla merkittävä. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että kalakantojen tilan lisäksi myös hylkeiden ja merimetsojen vaikutuksista kalakantoihin ja kalastukselle aiheuttamista vahingoista tuotetaan ajantasaista ja luotettavaa tutkimustietoa.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on useissa viime vuosina antamissaan lausunnoissa todennut, että se pitää Itämeren kalakantojen tilassa tapahtuneita muutoksia huolestuttavina. Kalakantojen taantuminen näyttää olevan ensisijaisesti seurausta Itämeren ekosysteemissä ja ravintoverkoissa tapahtuneista muutoksista. Itämerellä kalakantoihin vaikuttavia ympäristötekijöitä ovat rehevöitymisen ja veden lämpötilan nousun lisäksi muutokset suolapulsseiden esiintymistiheydessä. Tällä vuosituhatluvalla suolapulsseja on ollut toistaiseksi vain muutamia. Muutokset kalakantojen tilassa korostavat tarvetta kiinnittää entistä enemmän huomiota Itämeren tilaan sekä niihin paineisiin ja uhkiin, jotka vaikuttavat merivesien tilaan ja luonnon monimuotoisuuteen ja sitä kautta myös kalakantoihin. Itämeren kalakantojen monivuotista hoitosuunnitelmaa tulee pyrkiä kehittämään siten, että siinä otetaan nykyistä paremmin huomioon meriympäristön tilassa tapahtuvat nopeat muutokset.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto MmVL 21/2025 vp

Helsingissä 13.6.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenna Simula ps (osittain)

varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk

jäsen Markku Eestilä kok

jäsen Ritva Elomaa ps

jäsen Laura Huhtasaari ps

jäsen Janne Jukkola kok

jäsen Antti Kangas ps

jäsen Teemu Kinnari kok

jäsen Milla Lahdenperä kok

jäsen Anders Norrback r

jäsen Piritta Rantanen sd

jäsen Timo Suhonen sd

jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina